

Prosjekt:

Nytt klinikk- og protonbygg Radiumhospitalet

Tittel:

Bilag D2

Krav til Entreprenørenes sikring av HMS

02	For konkurransegrunnlag		21.01.19	SVF	PLD PAH
01	For kommentarer		17.01.19	SVF	PLD PAH
Rev.	Beskrivelse		Rev. Dato	Utarbeidet	Kontroll Godkjent
Kontraktør/leverandørs logo:		Bygg nr:	Etasje nr.:	Systemgr.:	Antall sider: Side 1 av 45
Prosjekt:	Kontrakt nr:	Fag:	Dok.type:	Løpenr:	Rev.nr.: Status:
RAD	0000	Z	SP	0104	02 G

Innholdsfortegnelse

1	Hensikt.....	4
2	Mål og krav.....	4
3	Organisasjon og ansvar	4
4	Generelle HMS-krav for prosjektet.....	4
4.1	Generelt	5
4.2	Sikring.....	5
4.3	HMS-kurs	5
4.4	Adgangskontroll og HMS-kort	5
4.5	Yrkesskedeforsikring	8
4.6	Seriøsitetskrav.....	8
4.7	Rapportering til Sentralskattekontoret for utenlandssaker	8
4.8	Språk og krav til formidling.....	9
4.9	Etiske krav.....	9
4.10	Samle erfaringer fra prosjektet.....	11
5	HMS risikostyring	11
5.1	HMS risiki	11
5.2	Sikker Jobb Analyse (SJA)	11
5.3	ROS analyser	11
6	HMS på byggeplass	12
6.1	Beredskapsplan	12
6.2	Beredskapsutstyr (førstehjelps-, brannsluknings- og oppsamlingsutstyr).....	12
6.3	Rømningsveier	13
6.4	Verneutstyr.....	13
6.5	Arbeidstakernes arbeidstøy	14
6.6	Lærlinger, skoleelever og lignende	15
6.7	Datablad for helsefarlige stoffer	15
6.8	Sertifikatpliktige maskiner og utstyr.....	15
6.9	Orden og ryddighet på arbeidsplassen.....	15
6.10	Avfall.....	15
6.11	Gjenvinning.....	16
6.12	Varme arbeider	17
6.13	Inspeksjoner / befaringer	17
6.14	Avsperring av farlige områder	18
6.15	Arbeid i høyden.....	18

6.16	Gravearbeider, skråninger og grøfter.....	19
6.17	Oppbevaring av drivstoff og gass.....	19
6.18	Sikkerhet ved arbeidskonflikt.....	20
6.19	Snørydding – vedlikehold av veier og plasser.....	20
6.20	Riggplaner.....	21
6.21	Riving og rehabilitering	21
7	Hensyn til omgivelsene	22
7.1	Arbeidstid.....	22
7.2	Ferie.....	22
7.3	Trafikk og parkering.....	23
7.4	Kommunikasjonsutstyr.....	23
7.5	Vegetasjon, natur, landskap og kulturminner.....	23
7.6	Forurensning, utslipp til vann, jord og luft.....	24
7.7	Reduksjon av klimagassutslipp	24
7.8	Støv	24
7.9	Støy	25
7.10	Vibrasjon	25
7.11	Spunting og betongmeisling i grunnen	27
7.12	Lys	27
8	Arbeidsvilkår på byggeplass	27
8.1	Arbeidsmiljø.....	27
8.2	Spise- og skifteforhold.....	27
8.3	Toaletter	28
8.4	Røyking	28
8.5	Arbeidsllys	28
9	HMS møter og rapportering.....	28
9.1	HMS møter med (hoved)verneombud på byggeplass	28
9.2	Månedlig HMS-rapportering.....	28
9.3	Rapportering og behandling av uønskede hendelser	29
9.4	Varsling	29
10	Miljøoppfølgingsplan (MOP)	29

1 Hensikt

Dette dokumentet beskriver Byggherrens overordnede HMS krav til oppdragstaker (heretter kalt Totalentreprenør). Dokumentet skal bidra til å tydeliggjøre Byggherrens HMS forventninger til Totalentreprenøren for å sikre at HMS mål og krav bli ivaretatt i planlegging og gjennomføring av kontrakten. Byggherren definerer at HMS-begrepet innbefatter:

- Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på byggeplass (SHA)
- Forebygging av arbeidslivskriminalitet i byggebransjen
- Forebygging av ulemper for naboer/berørte
- Klima og ytre miljø
- Gode HMS-løsninger i ferdigbygg.

Dokumentet er etablert basert på Sykehusbygg HF sine styrende dokumenter STY C-02 Byggherrens HMS-krav og STY C-03 Miljøprogram – krav til miljøoppfølging i prosjekter.

2 Mål og krav

Helse Sør-Øst sitt overordnede mål er at RAD prosjektet skal planlegges og gjennomføres på en miljømessig forsvarlig måte med fokus på effektiv ressursutnyttelse og bærekraftige løsninger, og at negative miljøpåvirkninger så langt som mulig skal unngås både under utbygging og drift. Prosjektet har som målsetning at RAD prosjektet skal gjennomføres uten alvorlige ulykker eller skader på mennesker.

Hovedbedrift er ansvaret for å bidra til at ovennevnte mål og krav blir etterlevd i hele prosjektgjennomføringen, samt å verifisere at HMS krav blir implementert i prosjektet.

Det er null-toleranse ved brudd på HMS bestemmelsene nedfelt i dette dokumentet.

3 Organisasjon og ansvar

RAD prosjektorganisasjon/Sykehusbygg representerer Byggherren i prosjektet.

Totalentreprenøren er hovedbedrift, og hovedansvarlig for planlegging og gjennomføring av HMS på byggeplass i henhold til kravene i dette dokumentet. Dette innebærer å sikre at relevante krav i dette dokumentet videreføres til og etterleves av Totalentreprenørens underleverandører/entreprenører.

4 Generelle HMS-krav for prosjektet

Totalentreprenøren skal etablere, kommunisere og implementere prosjektspesifikk HMS-plan i henhold til innhold/krav i dette dokumentet. Totalentreprenørens HMS-plan skal oversendes Byggherren innen 4 uker etter kontraktsinngåelse for godkjenning. Totalentreprenøren skal ikke utføre noe form for fysisk arbeid på byggeplassen før HMS-planen er godkjent.

4.1 Generelt

Tre forutsetninger er ufravikelige på byggeplassen, og vil ved overtredelse medføre øyeblikkelig bortvisning:

- Ingen skal nyte eller være påvirket av noen form for rusmiddel.
- Ingen skal oppføre seg på en slik måte at vedkommende utsetter seg selv eller andre for økt risiko/fare for uønsket hendelse på byggeplassen.
- Det skal ikke forekomme uanstendig oppførsel som er til sjenanse for pasienter, besøkende eller ansatte på sykehuset.

4.2 Sikring

Generelt gjelder at Totalentreprenøren sikrer for egne arbeider. Det innebærer å være ansvarlig for at området han arbeider i er sikret under egne arbeider, helt til han er ferdig med arbeidet. Totalentreprenøren skal forlate et område med forvisning om at det er forsvarlig sikret. Den som av hensyn til en arbeidsoperasjon midlertidig må fjerne sikringen, plikter å reetablere denne umiddelbart etter at arbeidet er ferdig og aldri gå fra stedet usikret. Totalentreprenøren skal kontrollere at dette blir etterfulgt og sørge for at sikring reetableres dersom noen ikke følger opp.

4.3 HMS-kurs

Totalentreprenøren skal planlegge og gjennomfører relevante HMS-, miljø- og informasjonskurs på byggeplassen som et ledd i det forebyggende HMS-arbeidet. Kurset inkluderer også introduksjon til beredskapsplan og Personlig Sikkerhets Instruks. Kurset gjelder for alle egne- og andre arbeidstakere. Totalentreprenøren skal loggføre og rapportere månedlig at alle som er på byggeplassen har gjennomgått kurset. Kurset skal gjennomføres ved førstegangs oppmøte og før prosjektmedarbeidere kan starte med å utføre arbeider.

Totalentreprenøren er ansvarlig for at alle får gjennomgått HMS-/infokurs på et språk de kan forstå.

Byggherren står fritt til å delta som observatør på HMS-/infokurs ved enhver anledning.

4.4 Adgangskontroll og HMS-kort

Vakthold

Totalentreprenøren skal etablere vaktordning som ivaretar kravene i punktene om adgangskontroll, besøk på byggeplassen og områdesikring.

Så lenge det pågår arbeidsaktiviteter på bygge- og anleggsplassen skal Totalentreprenøren sørge for vakthold som raskt avdekker uønsket ferdsel på byggeplass eller defekter i områdesikringen.

Totalentreprenøren skal sørge for manuelt eller automatisert vakthold for tidsrom hvor det ikke pågår arbeidsaktiviteter for å sikre mot tap av verdier og mot uønsket atferd på byggeplassen. Ordningen må inkludere tiltak som f.eks. utrykning når slike forhold likevel oppstår.

Områdesikring

Totalentreprenøren er ansvarlig for å etablere sikring av byggeplassen.

Byggeplassen skal til enhver tid være sikret mot innbrudd og hærværk, samt at personer bevisst eller ufrivillig lett kommer inn på byggeplassen.

Før arbeid igangsettes skal byggegjerder være etablert.

Mot publikumsområder skal byggeplassen ha stødige byggegjerder som ikke lar seg demontere uten bruk av verktøy. Om det benyttes gjerder som gir publikum innsyn til byggeplassen skal disse være utformet slik at de hindrer skade på tredjepart for eksempel ved steinsprut, søle og andre gjenstander kan komme gjennom gjerdet og treffe utenforstående.

Tette (ikke gjennomsiktige) byggegjerder skal ha nettingfelter i hjørner og på andre avgrensede områder for økt trafiksikkerhet og innsyn for publikum.

Atkomst i kulvert skal være sikret slik at uvedkommende ikke lett kan ta seg inn på byggeplassen, bl.a. fra tilstøtende byggeplasser, p-kjellere eller sykehuset.

Gang- og kjøreporter skal være tette som et gjerde og skal holdes lukket når det ikke er ferdsel.

Ubemannede gangporter for persontrafikk kan etableres hvor det er behov såfremt disse ivaretar krav til automatisert adgangskontroll.

Gangporter skal være selvlukkende og ha automatisk låseanordning.

Alle adkomster til byggeplassen skal være låst utenom arbeidstiden og når det ikke pågår aktiviteter på byggeplassen.

Områdesikringen skal ha løsning som gir rask og sikker rømning av byggeplassen.

Informasjon

Sikkerhetsinformasjon skal gis på språk som alle på byggeplassen skjønner. Totalentreprenøren skal sørge for at:

- alle ansatte gis informasjon om tiltak som treffes i forbindelse med sikkerhetsskilting og signalgivning på byggeplassen
- alle ansatte gis egnet opplæring og nøyaktig instruksjon om sikkerhetsskilting og signalgivning på byggeplassen

Porter skal merkes med oppslag som viser Totalentreprenørens navn, kontaktperson og telefonnummer, samt navn og telefonnummer til den som er ansvarlig for atkomsten til byggeplassen.

Innganger og utganger skal være tydelige og merket med skilt.

Sikkerhetsinformasjon skal holdes adskilt fra annen informasjon.

Adgangskontroll

Totalentreprenøren skal etablere et system som gjør det mulig å:

- kontrollere hvem som går/kjør inn og ut av byggeplassen og avvise uvedkommende.
- hurtig kunne fremlegge fullstendig oversikt over hvem og hvor mange som er på byggeplassen.
- gi besøkende og vareleverandør tilstrekkelig sikkerhet og følge ved besøk/leveranser på byggeplassen.
- kontrollere bekreftelse på at gyldig arbeids- og oppholdstillatelse foreligger.
- kontrollere bekreftelse på utført innrapportering til Sentralskattekontoret for utenlandssaker (SFU).

Personer uten godkjent adgang skal ledes ut av byggeplassen og rapporteres til Totalentreprenøren og Byggherren.

Ubemannede gangporter skal oppfylle kravene til automatisert adgangskontroll, f.eks. ved kortlesere, rotasjonsporter eller andre løsninger som hindrer uønsket ferdsel på byggeplassen.

Besøk på byggeplassen

Besøk på byggeplassen skal alltid gjøres via byggeplassens hovedport/hovedatkomst.

Lempelser eller skjeppinger i HMS-krav gjelder også for besøkende.

HMS-kort

Totalentreprenøren skal sørge for at alle som utfører arbeid på kontrakten har gyldig HMS-kort fra Arbeidstilsynet fra og med første dag på arbeidsplassen. Byggherren har krav både på å få se enkeltkort og å få oversikt/dokumentasjon fra Totalentreprenøren over hvem som har gyldige HMS-kort.

Byggherren skal til enhver tid ha oversikt over alle som utfører arbeid på arbeidsstedet.

For at Byggherren skal kunne ivareta denne oppgaven på en tilfredsstillende måte, skal Totalentreprenøren daglig føre elektronisk oversiktsliste med navn og organisasjonsnummer på alle arbeidsgivere som utfører kontraktsarbeid. For hver av disse spesifiseres navn, fødselsdato, HMS-kortnummer og nasjonalitet på alle arbeidstakere som utfører kontraktsarbeid.

Totalentreprenøren skal tiltransportere et egnet elektronisk system for føring av oversiktsliste og oppfølging av underleverandører skal benyttes.

HMS-kort skal benyttes av prosjektmedarbeidere i det elektroniske systemet og det skal til en hver tid vise hvem og hvor mange som er registrert inne på prosjektet.

Systemet skal kunne benyttes for å gi og stenge adgang via personalrondel, kjøreporter og manskapslokaler.

Personer som leverer varer, og andre som i kortere perioder befinner seg innenfor arbeidsområdet uten å delta i kontraktsarbeidet, omfattes ikke av disse bestemmelsene.

4.5 Yrkesskadeforsikring

Totalentreprenøren skal sørge for at alle som jobber på byggeplassen har dokumentert yrkesskadeforsikring.

4.6 Seriøsitetskrav

For å motvirke sosial dumping og arbeidslivskriminalitet i Byggherrens bygg- og anleggskontrakter settes det krav som henviser til «Strategiske grep for å hindre svart økonomi og arbeidslivskriminalitet ved anskaffelser i kommuner og fylkeskommuner» som er utarbeidet av Direktorat for forvaltning og IKT (difi).

Disse kravene omfatter blant annet krav til:

- Pliktig medlemskap i StartBANK eller tilsvarende leverandørregister.
- Andel faglærte håndverkere og lærlinger i prosjektene.
- Rapporteringsplikt til sentralskattekontoret.
- Krav til lønns- og arbeidsvilkår.
- Bruk av underleverandører, herunder innleid arbeidskraft.
- Krav om betaling til bank.

Se vedlegg 1 Krav til lønns- og arbeidsvilkår.

Byggherren skal ha signert fullmakt fra Totalentreprenøren til å innhente opplysninger om skatte- og avgiftsforhold.

Fullmakter skal videreføres i alle kontrakter med utførende entreprenører i hele kontraktkjeden.

Totalentreprenør skal føre en oversiktsliste over hvilke entreprenører som er egasjert av hvem, listen skal oppdateres fortløpende og være tilgjengelig for Byggherren.

Dette for å bidra til å motvirke sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.

De rettigheter og plikter som fremgår av fullmakten gjelder i 3 år fra signering av fullmakten.

Totalentreprenøren skal sende signert fullmakt til Byggherren senest 14 dager før oppstart av sitt arbeid.

Se vedlegg 2 Mal Fullmakt til å innhente opplysninger.

4.7 Rapportering til Sentralskattekontoret for utenlandssaker

Totalentreprenøren skal rapportere til Byggherren i forkant hvis han eller underentreprenør inngår avtale eller kontrakt med utenlands(-e) firmaer eller utenlandsk arbeidskraft.

Totalentreprenør skal rapportere til Sentralskattekontoret for utenlandssaker innen 14 dager etter kontraktsinngåelse med underentreprenør for fastsatt skjema RF-1199. Videre skal skjema RF-1199 benyttes for å rapportere all utenlandsk arbeidskraft som har arbeidet på prosjektet.

Kopier av alle rapporter skal sendes Byggherren umiddelbart. I tillegg skal også foretaksnummer i avgiftsmanntallet påføres skjemaet.

4.8 Språk og krav til formidling

Gjennomføring av denne kontrakten skal foregå ved bruk av norsk språk.

Dersom Totalentreprenøren eller hans underentreprenører gjør bruk av fremmedspråklige arbeidstakere, skal Totalentreprenøren sørge for å etablere system for kommunikasjon som gjør at den arbeidskraft som benyttes til enhver tid er underrettet om og har forståelse for alle forhold som er relevant for den enkeltes arbeid. Dette omfatter alle forhold, herunder tegninger, beskrivelser, HMS, kvalitet, anvisninger på byggeplassen.

Ledende personell fra Totalentreprenør eller hans underentreprenører skal minimum snakke Engelsk.

4.9 Etiske krav

Totalentreprenøren skal respektere grunnleggende krav til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og miljø i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Varer og tjenester som levers skal være fremstilt under forhold som er forenlige med kravene angitt nedenfor. Kravene bygger på sentrale FN-konvensjoner, ILO-konvensjoner og nasjonal arbeidslovgivning på produksjonsstedet.

Kravene angir minimumsstandarder. Der hvor konvensjoner og nasjonal lover og reguleringer omhandler samme team, skal den høyeste standarden alltid gjelde. Dersom Totalentreprenøren bruker underleverandører for å oppfylle denne kontrakten, plikter Totalentreprenøren å påse at underleverandører etterlever samme krav.

4.9.1 Ansattes rettigheter

ILOs kjernekonvensjoner

Totalentreprenøren plikter å påse at ILOs kjernekonvensjoner etterleves i egen virksomhet og hos den eller de underleverandører som medvirker til oppfyllelse av denne kontrakt. Dette betyr:

Forbud mot barnearbeid (FNs barnekonvensjon artikkel 32, ILO-konvensjon nr.138 og 182)

- Barn har rett til å bli beskyttet mot økonomisk utnytting i arbeid, og mot å utføre arbeid som kan svekke utdannings- og utviklingsmuligheter.
- Minstealderen må ikke i noen tilfelle være under 15 år (14 eller 16 år i visse land).
- Barn under 18 år skal ikke utføre arbeid som setter helse eller sikkerhet i fare, inkludert nattarbeid.
- Dersom det foregår slikt barnearbeid, skal det arbeides for snarlig utfasing. Det skal samtidig legges til rette for at barna gis mulighet til livsopphold og utdanning inntil barnet ikke lenger er i skolepliktig alder.

Forbud mot tvangsarbeid/slavearbeid (ILO-konvensjon nr. 29 og 105)

- Det skal ikke foregå noen form for tvangsarbeid, slavearbeid eller ufrivillig arbeid.
- Arbeiderne må ikke levere depositum eller identitetspapirer til arbeidsgiver, og skal være fri til å avslutte arbeidsforholdet med rimelig oppsigelsestid.

Forbud mot diskriminering (ILO-konvensjoner nr. 100 og 111)

Det skal ikke foregå noen diskriminering i arbeidslivet basert på etisk tilhørighet, religion, alder, uføret, kjønn, ekteskapsstatus, seksuell orientering, fagforeningsmedlemskap eller politisk tilhørighet.

Organisasjonsfrihet og retten til kollektive forhandlinger (ILO-konvensjon nr.87 og 98)

- Arbeiderne skal uten unntak ha rett til å slutte seg til eller etablere fagforeninger etter eget valg, og å forhandle kollektivt.
- Dersom disse rettigheter er begrenset eller under utvikling, skal prosjekterende medvirke til at de ansatte får møte ledelsen for å diskutere lønns- og arbeidsvilkår uten at dette får negative konsekvenser for arbeiderne.

Bestemmelser i nasjonal lovgivning:

Totalentreprenør plikter å påse at arbeidsretten og arbeidslovgivningen etterleves i egen virksomhet og hos den eller de underleverandører som medvirker til oppfyllelse av denne kontrakt. Dette betyr at lover og reguleringer knyttet til: 1) lønns- og arbeidstidsbestemmelser; 2) helse, miljø og sikkerhet; 3) regulære ansettelser; 4) brutal behandling; og 5) lovfestede forsikringer og sosiale ordninger skal etterleves.

4.9.2 Oppfølging

Totalentreprenør skal påse at ansattes rettigheter i fastsatt over etterleves i egen virksomhet og hos den eller de underleverandører som medvirker til oppfyllelse av denne kontrakt. På oppfordring fra Byggherre skal dette dokumenteres ved:

- Egenrapportering og / eller
- Oppfølgingssamtaler og /eller
- En uavhengig parts kontroll av arbeidsforholdene og / eller
- 3.partssertifisering som SA8000 eller tilsvarende

Byggherre forbeholder seg retten til å gjennomføre annonserte, semi-annonserte eller uannonserte kontroller hos en eller flere aktører i leverandørkjeden i kontraktsperioden. I tilfelle kontroll plikter Totalentreprenør å oppgi navn og kontaktopplysninger på underleverandør(er). Kontaktopplysninger behandles konfidensielt.

4.9.3 Brudd

Brudd på punktene om ansattes rettigheter og oppfølging innebærer kontraktsbrudd. Ved kontraktsbrudd plikter Entreprenør å rette opp i de påpekte manglene innen den tidsfrist som

Byggherre bestemmer, så lenge denne ikke er usaklig kort. Rettelsene skal dokumenteres skriftlig og på den måten Byggherren bestemmer. Manglende utbedring er å anse som et vesentlig mislighold og Byggherren vil kunne heve kontrakten.

4.10 Samle erfaringer fra prosjektet

Totalentreprenøren skal minimum årlig og mot slutten av prosjektet planlegge og gjennomføre innsamling av evaluering av prosjektet med hovedagenda:

- Hva gikk bra/bedre enn forventet?
- Hva gikk dårligere enn forventet? / mulighet for forbedring (for neste års prosjekt arbeid)

Det er viktig at flest mulig deltar på disse innsamlingene av erfaring fra prosjektet. Byggherren skal informeres om planene og kunne delta som observatør.

5 HMS risikostyring

5.1 HMS risiki

Totalentreprenøren skal planlegge og gjennomføre HMS risikovurdering i forkant av oppstart av større arbeidsoperasjoner/-aktiviteter.

Naturlige deltagere på gjennomgangen vil være verneombud, formenn, anleggsleder, prosjektleder, HMS-leder eventuelt andre relevante personer. Byggherrens representanter som SHA-koordinator for utførelse (KU) blant flere skal varsles (min. 5 dager i forveien) og gis anledning til å delta.

Risikovurdering skal identifisere og vurdere hvilke arbeidsoperasjoner som er risikofylte med tanke på f.eks. graveskråninger, grøftearbeider, sprengning, spunting, peling, løfteoperasjoner, byggekraner, arbeid i høyden, sprut, støy, støv, kjemikalier og løsemidler, etc.

Risikogjennomgangen skal dokumenteres og være i henhold til NS 5814 og NS ISO31000.

5.2 Sikker Jobb Analyse (SJA)

Totalentreprenøren skal planlegge og gjennomføre SJA ved alle nye og ukjente arbeidsoperasjoner som ikke allerede er dekket i eksisterende prosedyrer/instrukser. Analysen gjennomføres av ansvarlig for utførende. Dersom flere er involvert skal disse trekkes inn i utarbeidelsen, og men kun én skal stå som hovedansvarlig for SJA.

Totalentreprenøren skal ved månedlig rapportering melde om planlagte sikker jobb analyser i neste periode. Byggherren står fritt til å delta på gjennomføring av SJA.

5.3 ROS analyser

Totalentreprenøren skal planlegge og gjennomføre ROS analyser for å kartlegge prosjektets risiko og sårbarhetsområder. Typiske områder som det skal gjennomføres analyser på er:

- Riving
- Brann & evakuering
- Drift av eksisterende sykehus i rivning og byggeperioden
- Strøm- og vann forsyning
- Støy og andre forstyrrende elementer for eksisterende sykehus og nærmiljø
- Logistikk

ROS analysene skal planlegges og gjennomføres i tråd med Direktorat for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) sin «Veileder for fylkesROS» og «Helhetlig ROS – analyseskjema» som fines på DSBs hjemmeside.

6 HMS på byggeplass

6.1 Beredskapsplan

Totalentreprenøren skal etablere beredskapsplan som omfatter alle tiltak som iverksettes ved en uønsket hendelse med fare for skade på liv, miljø, materiell og bygning. Planen skal inneholde følgende hovedpunkter:

- ansvar for beredskap
- beredskapsutstyr og plassering
- varslingsrutiner
- behandling av personskade (førstehjelp)
- evakuering ved brann
- akutt forurensing av ytre miljø
- skade på materiell

Totalentreprenøren har ansvar for all varsling, førstehjelp, brannvern og skadestedsledelse til eksterne ressurser er tilstede. Byggherren skal straks varsles når hendelser inntreffer.

Totalentreprenøren skal planlegge og gjennomføre beredskapsøvelser på byggeplass min. 2 ganger i året. Byggherren skal informeres om planene og kunne delta som observatør.

6.2 Beredskapsutstyr (førstehjelps-, brannsluknings- og oppsamlingsutstyr)

Totalentreprenøren skal anskaffe og utplassere beredskapsutstyr på strategiske plasser på byggeplassen. Det skal merkes tydelig hvor utstyret befinner seg, alle ansatte skal ha opplæring

i bruk av og informeres om utstyret. Det skal dokumenteres hvem som er ansvarlig for at utstyret ettersees og suppleres.

Totalentreprenøren er ansvarlig for skilting inne i nybyggene, dette gjelder:

- førstehjelpsutstyr, sykebårer
- brannslukkingsutstyr
- nødutganger.

Skiltene skal være av ioniserende type.

6.3 Rømningsveier

Totalentreprenøren er ansvarlig for å etablere og vedlikeholde rømningsveier.

Det skal finnes minst to rømningsveier fra alle områder der det utføres arbeid.

Enhver rømningsvei skal være sikker, ryddig og merket.

Belysningens og skilters størrelse og effekt skal være ihht NS-EN 1838 og NS-EN 50172

Innganger og trappehus (innvendig og utvendig) skal merkes tydelig for at redningsmannskaper og andre lett kan orientere seg i og inn i bygningen.

6.4 Verneutstyr

For å sikre at arbeidstakerne følger med i det som foregår på byggeplassen tillates det ikke å ha lyd (radio, telefon e.l.) på begge ørene.

Kontraktspartner er ansvarlig for å stille egnet verneutstyr til rådighet. Dette gjelder også til gjester, leverandører/transportører eller innleid arbeidskraft.

Verneutstyret skal være i god og tilfredsstillende stand tilpasset og egnet til den arbeidsoperasjon som utføres.

Enhver som oppholder seg på bygg- og anleggsplassen skal ha følgende verneutstyr:

Vernesko

Alle på byggeplassen skal bruke vernesko med spikertramp.

Vernehjelm

Alle på byggeplassen skal bruke godkjent vernehjelm når de utfører arbeider eller oppholder seg innenfor bygge- og anleggsområdet, annet hodeplass som eks.vis støtbeskyttelsescaps eller lignende skal ikke benyttes.

Vernehjelmen skal ikke være av eldre enn 5 år eller ha skader som kan påvirke dens tiltenkte egenskaper.

På generelt grunnlag anbefales det – avhengig av bruk og miljø – å bytte ut vernehjelmen 2 til 5 år etter produksjonsdato.

Hansker

Alle på byggeplassen skal bruke vernehansker. Hanskene skal være tilpasset arbeidsoperasjon. Ved risiko for kuttskader på hender skal det benyttes kevlar-hansker eller hansker med tilsvarende beskyttelse.

Vernebriller

Alle på byggeplassen skal til enhver tid bruke vernebriller.

Hørselsvern

Alle på byggeplassen skal til enhver tid ha hørselsvern tilgjengelig som en integrert del av verneklær eller verneutstyr.

Dette tillates ikke hørselsvern med innebygd radio, musikkspiller eller lignende.

Annet verneutstyr som er nødvendig for arbeidsoperasjonen.

Etter avtale med Bygghere kan følgende unntak innføres:

Unntak 1: Etter milepælen "Melding om klart for integrerte funksjonstester" oppheves Byggherren generelle krav om vernesko og hjelm innendørs. NB! Milepælen nås på forskjellige tidspunkt for forskjellige fløyer/etasjer og kravet oppheves kun i de områder hvor milepælen er nådd. Kravet om bruk av vernesko og hjelm utendørs gjelder inntil Byggherren beslutter å oppheve bestemmelsen.

Unntak 2: Før milepælen "Start integrerte tester" nås er det enkelte arbeidsoperasjoner hvor hjelmen er i veien og hvor det er liten sannsynlighet for fallende gjenstander. I slike situasjoner kan hjelmen tas av forutsatt at hjelmen oppbevares i umiddelbar nærhet og tas på når arbeidsoperasjonen er avsluttet eller når arbeidstakeren beveger seg bort fra stedet arbeidsoperasjonen utføres.

Unntak 3: Det tillates å arbeide uten vernebriller ved gartnerarbeider.

Byggherren kan etter søknad fra Totalentreprenøren godkjenne eller etter eget initiativ iverksette skjerping eller lempelser i krav til verneutstyr

6.5 Arbeidstakernes arbeidstøy

Arbeidstøyet skal samlet oppfylle kravene til synlighetsklasse EN 471, klasse 3.

Merk at kombinasjoner av tøy fra ulike klasser til sammen kan oppfylle kravet i høyere klasse. Eksempelvis kan bukse i klasse 1 og jakke i klasse 3 samlet oppfylle kravene til klasse 3.

Arbeidstakere som utfører eller deltar i varmt arbeid skal ha flammehemmende arbeidstøy jamfør krav i standardene EN 531, EN 470-1 og ENV 50354.

Arbeidsbukser skal ha lange ben.

Arbeidstøy skal tydelig vise arbeidsgivers navn.

6.6 Læringer, skoleelever og lignende

Læringer, skoleelever og lignende skal under utførelse av arbeid til enhver tid ha tilsyn fra fast ansatt (kontraktspartner) som er kvalifisert/sertifisert, for samme type arbeid som den han har tilsyn for skal utføre.

6.7 Datablad for helsefarlige stoffer

Totalentreprenøren er ansvarlig for at det etableres og implementeres rutiner slik at et stoffkartotek med datablad for helsefarlige stoffer til enhver tid er oppdatert og tilgjengelig for de stoffene som benyttes. Stoffkartoteket skal etableres på byggeplassen, være tilgjengelig og kjent for alle som jobber på byggeplassen.

Databladene skal være utstedt på et språk som er forståelig for brukerne av det aktuelle stoffet.

6.8 Sertifikatpliktige maskiner og utstyr

Totalentreprenøren skal sørge for at dokumentasjon for sertifikatpliktige maskiner og utstyr skal være oppdatert og foreligge på byggeplassen.

Løfteutstyr skal være merket med årets farge, og sertifikat skal kunne fremlegges på forespørsel.

- 2018 – GUL
- 2019 – GRØNN
- 2020 – BLÅ
- 2021 – RØD
- 2022 – GUL

6.9 Orden og ryddighet på arbeidsplassen

Totalentreprenøren er forpliktet til å holde arbeidsplassen ryddig og oversiktlig til enhver tid.

Stillaser, arbeidsplattformer og takkonstruksjoner skal være rengjort, og skal ikke brukes som lagringsplass for materialer og utstyr.

Materialer og utstyr som er nødvendig for å få utført arbeidsoppgaver i høyden, skal sikres tilstrekkelig for å hindre at vær og vind kan sette det i bevegelse.

6.10 Avfall

Minimum 90 vektprosent av riveavfallet skal gjenvinnes eller kildesorteres på byggeplassen.

Det skal være høy grad av gjenvinning og sortering av avfall fra bygging/rehabilitering med krav om 80 % kildesortering. Det skal ikke leveres mer enn 20 % restavfall i byggefasen.

Det skal ikke genereres mer enn 25 kg avfall per m² i forbindelse med nybygging.

Totalentreprenøren plikter å gjøre seg kjent med og etterleve nasjonale lover og forskrifter, samt kommunale forskrifter om avfallshåndtering. Totalentreprenøren skal etablere prosjektets avfallsplan.

Totalentreprenøren skal i sin avfallsplan beskrive typer avfall og avfallsmengder fra byggeplass, tiltak som iverksettes for å redusere og håndtere avfall, samt hvordan avfallet er tenkt disponert og sluttbehandlet.

Totalentreprenøren er ansvarlig for å levere avfallsregnskap som viser typer avfall, mengder, leveringssted og beskrivelse av eventuell sluttbehandling av avfallet. Det henvises til Avfallsforskriftens kap. 15 "Om byggavfall".

Farlig avfall skal håndteres adskilt fra annet avfall og være innelåst.

Totalentreprenøren skal sørge for at alle som kommer i befatning med "Farlig avfall" plikter å inngå avtale med lovlig innsamler for slik avfall og følge innsamlerens anvisninger for best mulig håndtering av avfallet.

Totalentreprenøren er ansvarlig for at det etableres sorteringsordning og avfallshåndtering i henhold til prosjektets avfallsplan. Avfallet skal kildesorteres i de aktuelle avfallsfraksjoner som det finnes gjenvinnings- og avsetningsmuligheter for etter NS 9431, Klassifisering av avfall. Det skal inngås avtale om returordning for avfall.

Totalentreprenøren er ansvarlig for at det avsettes tilstrekkelig og hensiktsmessig plass for avfallscontainere (minst én container pr. fraksjon). For fraksjoner med små mengder kan det benyttes containere med separate kammer

Totalentreprenøren er ansvarlig for at farlig avfall ikke blandes med annet avfall.

Avfall som er merket med følgende symboler (Ekstremt brannfarlig, Etsende, Giftig, Helseskadelig og Miljøskadelig) skal deklarerer som farlig avfall. NB! I tillegg kommer farlig avfall som ikke har slik faremerking f.eks. lysstoffrør, PCB-glassruter m.m. (se den Europeiske AvfallsListen (EAL)).

Totalentreprenøren skal månedlig rapporteres et avfallsregnskap (estimerte og faktiske mengder) som viser type avfall, mengder leveringssted og beskrivelse av eventuell sluttbehandling av avfallet. Det henvises til Miljøkrav i TEK 17.

6.11 Gjenvinning

Det er ønskelig at mest mulig av de tunge rivemassene som betong og tegl gjenbrukes i eget prosjekt til ulike oppfyllingsarbeider i forbindelse med nybyggprosjektet. Disse gjenbruksmassene må ikke inneholde farlig avfall eller inneholde høyere konsentrasjoner av helse- og miljøskadelige stoffer enn det som vil bli gitt i tillatelse fra

forurensningsmyndighetene. Det foreligger i skrivende stund ikke noen tillatelse eller avklarte grenseverdier for innhold av helse- og miljøskadelige stoffer.

Etter at farlig avfall er sanert, sorteres og mellomlagres betong og tegl i tre ulike fraksjoner på nærmere anvist plass inne på anleggsområdet, dvs. en ren betong-fraksjon, en forurenset betong-fraksjon og en tegl-fraksjon. Armering fra rivebetongen fjernes og leveres til metallgjenvinning. Det forutsettes at betong og tegl ikke inneholder andre materialer som biter av plast, tre, metall etc. Det kan eventuelt være aktuelt at noe av den forurensete betongen må kjøres bort til annen sluttdisponering. Det er derfor tatt med prisposter for dette i kapittelet om opsjoner.

Optimalisering av ombruk og stedlig materialgjenvinning vil være tema i samspillsfasen. Det forventes at man på dette tidspunktet har fått en avklaring på hvilke masser man kan få gjenbrukt på stedet og hvilke man må kjøre bort, mht. grad av forurensning. Det er bl.a. viktig å se på hvordan metode for selektiv riving kan bidra positivt for å optimalisere denne gjenbruken.

Det skal utarbeides en avfallsplan synliggjør hvordan man når målet på 95 % gjenvinning. Planen på revideres fortløpende på bakgrunn av nye opplysninger underveis, og vil også være utgangspunkt for periodevis rapportering.

6.12 Varmerarbeider

Totalentreprenøren er ansvarlig for at de som skal utføre varmt arbeid innehar kompetansebevis utstedt av Norsk Brannvernforening, eller annen tilsvarende organisasjon.

Med varme arbeider forstås bygge-, installasjons-, monterings-, demonterings-, reparasjons-, vedlikeholds- og lignende arbeider hvor det benyttes åpen ild, oppvarming, sveise-, skjære-, lodde- og/eller slipeutstyr.

Byggherren stiller krav til brannvakt i minst 1 time etter avsluttet varmearbeid og at brannvakt skal være tilstede ved evt pauser i arbeidsoperasjonen.

Totalentreprenør skal avklare med utførende om hvem og hvordan brannvakt kravet skal innfris.

6.13 Inspeksjoner / befaringer

Totalentreprenøren skal planlegge og gjennomføre vernerunder ukentlig. Totalentreprenøren plikter å følge opp, iverksette forebyggende og korrigerende tiltak. Ethvert verneombud skal ha godkjent opplæring for verneombud før de gjøres operative.

Byggherren skal orienteres om planlagte vernerunder, og har rett til å delta som observatør.

Byggherren har rett til å utføre/initiere enkeltstående HMS-inspeksjoner og revisjoner. Byggherren plikter å varsle Totalentreprenøren som videre plikter å delta på disse HMS inspeksjonene og revisjonen.

6.14 Avsperring av farlige områder

Totalentreprenøren skal sørge for tilfredsstillende avsperring av farlige områder eller områder hvor farlig arbeid utføres. Det poengteres særskilt sikring ved såkalt over-under-arbeid (inkl. hengende last), hvor ferdsel under arbeids/løfteområdet medfører fare.

Sperringer skal:

- tydelig angi det avspærrede området
- tydelig angi om du er på inn- eller utsiden av det farlige området
- vedlikeholdes slik at signalgivingen ikke forringes
- merkes med navn og telefonnummer til kontaktperson/eier av sperringen.
- merkingen skal tydelig vise årsak til avsperring.
- eier av sperringen er ansvarlig for å oppheve og fjerne sperringen i sin helhet når det farlige arbeidet er avsluttet eller den farlige situasjonen er opphørt.

6.15 Arbeid i høyden

Totalentreprenøren skal forsikre seg om at det aldri utføres arbeid i høyden uten nødvendig sikring. Dette innebærer at for:

Dekkekanter, trapper og utsparinger skal:

- Dekkekanter, utsparinger, sjakter ol. skal sikres med rekkverk i form av element-rekkverk som Combisafe, rekkverk utført i trevirke skal ikke benyttes.
- Rekkverk skal til enhver tid være montert slik at verktøy og materialer ikke kan komme forbi på undersiden.
- Trapper skal ha alltid ha tilfredsstillende rekkverk.
- Den som fjerner eller svekker et rekkverk skal sørge for midlertidig sikring og tilbakeføre rekkverket i forskriftsmessig stand så snart det er praktisk mulig og før arbeidsområdet forlates.
- Fallsikring i form av seler skal benyttes når det ikke finnes annen tilfredsstillende sikring mot fall. Ved bruk av fallsikring i form av sele, skal det utarbeides en redningsplan i forkant av arbeidsoperasjon, redningsplan skal gjøres kjent for de som skal benytte sele som personlig fallforhindrende utstyr.
- Sikring med seler skal benyttes under montering av rekkverk og ved elementmontasje når høyden over bakken er 2 meter eller mer og når rekkverk ikke er montert.

Stiger, gardintrapper, o.l. skal:

- Det må alltid gjøres en vurdering av om gardintrapp kan erstattes av arbeidsbukk, rullestillas eller personløfter.
- Alle gardintrapper skal ha gummibelegg på fot.
- Gardintrapper med øverste trinn over 1,5 meter er ikke tillatt uten støtteben og avstiving mellom bena. Kravet om avstivning mellom beina gjelder også for arbeidsbukker lavere enn 1,5 meter.
- Alle gardintrapper over 3 meter forbudt.

- Stige skal kun benyttes som midlertidig atkomstvei.
- Stiger, trappestiger, gardintrapper o.l. skal være tydelig merket med eiers firmanavn og typegodkjenning.
- Utstyr som er defekt og/eller uten påkrevd merking skal fjernes fra byggeplassen

Rullestillaser skal:

- Stillaset skal være typegodkjent og ha opplysninger om eier og hvem som har bygget det.
- Stillaset skal ha rekkverk på minst 3 sider selv om de er under 2 meter.
- Maksimal høyde på arbeidsplattformen er 5 meter.
- Er bredden mindre enn 60 cm skal det benyttes støttestag dersom arbeidsplattformen er mer enn 1 meter over underlaget.
- Under bruk skal hjulene være låst og ferdsel opp og ned skal foretas iht. til bruksanvisning – dvs. innvendig der det er lagt til rette for det

Materialer og utstyr som er nødvendig for å utføre arbeidsoppgaver i høyden skal sikres tilstrekkelig for å hindre at vær og vind kan sette det i bevegelse.

6.16 Gravearbeider, skråninger og grøfter

Arbeid i område med graveskråning, byggegrube eller grøft med dybde over 2 meter skal særskilt sikres mot utglidning/ras og gjøres sikre for de som skal utføre arbeid der.

Melding om graving utarbeides av Totalentreprenøren og signeres av alle berørte og involverte parter før gravingen starter.

Alle gravegruber og grøfter må tydelig merkes og tilfredstillende sikres slik at ingen kan falle ned utilsiktet, ved graving over etablerte gangbaner eller naturlige gangsoner, må det påberegnes ytligere sikringstiltak.

6.17 Oppbevaring av drivstoff og gass

Totalentreprenøren skal påse at det på bygge- og anleggsplassen ikke samlet lagres mer brannfarlig gass eller væske enn hva som er tillatt iht. forskrift om brannfarlig vare.

Lagring ut over tillatt mengde må godkjennes av lokal brannmyndighet. Totalentreprenøren skal være ansvarlig søker.

Oppbevaringssted skal skje på anvist plass og ligge minst 10 meter fra trevegg, brennbar bygning eller brennbart opplag.

Totalentreprenøren skal planlegge og tilrettelegge plass for oppbevaring av drivstoff og gass. Ved oppbevaring av brannfarlig gass eller væske kl. A skal avstand til tennkilde være minst 10 meter fra oppbevaringsstedet.

Ved oppbevaring av brannfarlig væske i kl. B eller kl. C skal avstand til tennkilde være minst 5 meter fra oppbevaringsstedet.

Oppbevaringssted skal være minst 4 meter fra nabogrense og minst 7 meter fra offentlig ferdselslinje.

Oppbevaring og fylling av drivstoff i byggegropen er ikke tillatt.

Gassflasker skal oppbevares sikret mot velt.

Ved oppbevaring av gass eller brennbare væsker innendørs skal oppbevaringsrommet/-stedet være merket med standardskilt.

Tomme gassflasker og drivstoffbeholdere skal fjernes fra byggeplassen.

Ved oppbevaring av brennbare eller miljøfarlige væsker skal Totalentreprenøren sørge for at lekkasjer ikke kan renne ned i grunnen og at egnet absorpsjonsmiddel, oppsamlingsutstyr og brannslukningsutstyr (minimum ett stk. 6 kg ABC-apparat) er lett tilgjengelig.

Krav til utstyr:

- Tanker skal være ADR godkjente tanker.
- Utstyret skal være i tilfredsstillende teknisk stand og ikke ha skader som kan forringe anleggets kvalitet og/eller funksjonalitet.
- Tanker og beholdere for gass og flytende brennbare væsker skal være sikret mot påkjørsel.
- Tanker og beholdere for gass og flytende brennbare væsker skal ikke være plassert nært annet brennbart materiale.

6.18 Sikkerhet ved arbeidskonflikt

Totalentreprenøren er ansvarlig for å vurdere og følge opp forhold som er kritiske ved stans i arbeidet som følge av arbeidskonflikt og unngå at det oppstår unødige skader/konsekvenser.

Eksempler på forhold som må vurderes er:

- Fare for personskader
- Hensyn til omgivelser, sykehus og andre naboer
- Løse byggematerialer eller utstyr
- Stillaser og kraner
- Hærverk, tyveri og områdesikring
- Avfallshåndtering
- Fukt-, støy- og støvproblematikk
- Byggestrøm, fjernvarme, vann- og ventilasjonsanlegg.

6.19 Snørydding – vedlikehold av veier og plasser

Totalentreprenøren skal besørger snørydding, strøing, rengjøring og vedlikehold av veier på anleggsområdet iht. riggplan.

Totalentreprenøren må selv sørge for snørydding, strøing, rengjøring og vedlikehold av egne riggområder, anleggsveier/adkomster som de selv har etablert samt adkomster til og plasser foran brakkerigger de selv har etablert.

Underentreprenørene og Byggherre skal fritt kunne benytte veier/adkomster som er opparbeidet og vedlikeholdt av Totalentreprenøren.

Strøing, snørydding og vedlikehold skal utføres slik at det ikke medfører hindringer for andre aktører på byggeplassen, samt eksisterende sykehusdrift. Snø transporteres til avtalt (med Byggherre) oppsamlingsplass.

6.20 Riggplaner

Totalentreprenøren skal utarbeide riggplan og holde den kontinuerlig oppdatert.

Riggplanen skal være satt opp på minst én utvendig informasjonstavle ved hovedinngang til byggeplassen.

Riggplanen skal tydelig vise:

- Total situasjonsplan for bygg- og anleggsområdet
- Plassering av førstehjelpsutstyr
- Kart med "fotavtrykk" for eksisterende og nye bygninger
- Skifte- og spiseplasser innenfor byggegjerdet
- Arealdisponeringen og plassering av:
 - lagerplasser
 - transportveier og porter for biler og gangtrafikk innen området
 - plassering av maskiner og utstyr
 - plassering av kraner, utvendige heiser og lifter
 - avfallscontainere
 - arbeidscontainere
 - anlegg for byggevann og byggestrøm
 - utvendige skilt og informasjonstavler.

Det er ikke tillatt å etablere forleggningsrigg på byggeplassen.

6.21 Riving og rehabilitering

Rivearbeid skal gjennomføres etter prinsippene om miljøvennlig riving, samt ihht. gjeldene myndighetskrav. Rehabiliteringsarbeid som omfatter fjerning/riving av deler av bygningen defineres også som riving og bestemmelsene nedenfor gjelder således også for slike arbeider.

Med miljøvennlig riving menes at rivearbeider gjennomføres:

- så skånsomt som mulig i forhold til sykehuset, naboer og andre omgivelser (støv, støy og vibrasjoner)
- som selektiv riving med vekt på ombruk og gjenvinning av mest mulig av riveavfallet:
 - fjerning av miljøskadelige stoffer (miljøsanering)
 - demontering og fjerning av inventar og installasjoner
 - demontering og fjerning av bygningsdeler og råbygg inkl. kjeller, fundamenter og bunnledninger.

Miljøsanering skal gjennomføres iht. gjeldende forskriftskrav. Totalentreprenøren er ansvarlig for å umiddelbart informere Byggherren om man i arbeidet oppdager eller mistenker at det er funnet miljøskadelige stoffer utover det som er angitt i anbudsgrunnlaget. Dette gjelder også ved tilfeller av grunnforurensning.

7 Hensyn til omgivelsene

7.1 Arbeidstid

- Ytre ramme for arbeid: 07:00-20:00 (mandag til fredag)
- Det skal være stille: 14:00-16:00
- Sprengning/salve er kun tillatt: 12:00-16:00
- Pigging er kun tillatt: 12:00-14:00 og 16:00-18:00
- Boring og saging er tillatt: 12:00-14:00 og 16:00-18:00

Det tillates ikke utført nattarbeid i tidsrommet 20:00-07:00.

Det tillates ikke utført arbeid utenfor angitte arbeidstidsrammer, på lørdager, søndager, faste og bevegelige helligdager og offentlige fridager.

Dette er gjeldende krav for alle arbeidere på Radiumhospitalet, men det kan søkes om dispensasjon fra retningslinjene i de periodene der det foregår spesielt støyende arbeid/prosesser. Behandles videre i samhandlingsfasen.

7.2 Ferie

Det skal gjennomføres 3 ukers fellesferie. I fellesferien skal det ikke planlegges aktiviteter på bygge- og anleggsplassen. Avvik fra dette må avklares og godkjennes av Byggherren.

Bygg- og anleggsplassen skal være stengt i romjulen og påskeuken.

Vakthold skal opprettholdes i ferier og fridager.

7.3 Trafikk og parkering

Sykehusområdet er sårbart for trafikkforstyrrelser. Endring av kjøremønster, eventuelt andre hindringer, som kan skape misforståelser eller kødannelse kan påvirke transport av pasienter til sykehuset. Pasienter ankommer på sykehuset på ulike måter, ikke bare med ambulanse, men også privatbiler, taxi og buss, samt ved gang- og sykkeltrafikk. Det etableres egne veier for anleggstrafikk, og kun disse skal benyttes.

Bygge- og anleggsarbeidet skal ikke på noen måte hindre trafikk til og fra sykehuset. Dette gjelder både pasienttransport og annen trafikk.

Det er ikke tillatt å sperre, helt eller delvis, over kort eller lang tid, veier inn til sykehusområdet.

Det er ikke tillatt å parkere biler innenfor byggegjerdene. Kun kortere stans for lasting/lossing er tillatt.

Totalentreprenøren skal oppfordre sine ansatte om å ikke legge beslag på de allerede begrensede parkeringsmuligheter i området. Eksisterende parkeringsplasser skal i størst mulig grad være tilgjengelig for brukere og ansatte ved sykehuset.

Det skal i utarbeidelse av riggplaner avsettes nødvendig plass for etablering av laste-/losse soner for å unngå at kortere stans for lasting og lossing skjer tilfeldig og /eller i konflikt med andre interesser.

Kun anviste traseer for anleggstrafikk skal benyttes.

Totalentreprenøren er ansvarlig for å gjøre seg kjent med oppdatert informasjon om trafikk i området.

Rygging ut fra byggeplass er ikke tillatt.

Det er ikke tillatt med lasting til eller lossing fra offentlig vei.

Det er ikke tillatt med «venteparkering» i området rundt utbyggingsprosjektet. Kjøretøy som ikke kan kjøre inn på byggeplassen skal kjøre ut av området og vente på egnet plass hvor man ikke er til hinder for andre.

Etablering av hinder på offentlig fortau eller gate krever tillatelse fra politimyndighet.

Det er ikke tillatt med tomgangskjøring på eller i nærheten av byggeplassen. Bestemmelsen gjelder både biler og anleggsmaskiner/-utstyr. Dette gjelder også i forbindelse med pauser og hviletid m.m.

7.4 Kommunikasjonsutstyr

Totalentreprenøren er ansvarlig for at bruk av radiosendere og kommunikasjonsutstyr ikke er i konflikt med Sykehuset eller andre i nærområdet.

7.5 Vegetasjon, natur, landskap og kulturminner

Det er ikke tillatt å felle eller skade trær som ikke er angitt for felling/fjerning.

Totalentreprenøren skal beskytte trær som kan komme til skade ved påkjørsel, destabilisering ved graving og skader på grender. Lokalt biologisk mangfold skal ivaretas under byggefasen.

Ved funn eller mistanke om funn av kulturminner skal arbeidet umiddelbart stanses og Byggherre varsles.

Totalentreprenør og Byggherre skal i samråd vurdere videre tiltak (f.eks. fortsatt stans, gjenopptakelse av arbeidet, varsling til myndigheter e.l.).

7.6 Forurensning, utslipp til vann, jord og luft

Ulovlig forurensning og utslipp skal umiddelbart meldes til Byggherren.

Det er ikke tillatt å grave ned eller spre forurenset masse, eller å transportere disse til ikke-godkjent deponi.

Det er ikke tillatt å grave ned avfall.

Det er ikke tillatt å legge igjen forurensede masser.

Pga. forurensning til luftinntak på sykehuset og hos andre naboer er det ved tining av tele i bakken ikke tillatt å bruke parafinbrennere eller lignende som avgir eksos.

Den som forurenses kan gjøres ansvarlig for konsekvenser som følger av forurensningen.

Ved akutte utslipp skal den som forurenses gjøre det som er nødvendig for å samle opp utslippet og begrense skadevirkningene av utslippet.

Byggherren forbeholder seg retten til å iverksette tiltak for å forhindre, begrense eller rydde opp forurensning for Totalentreprenørens regning.

7.7 Reduksjon av klimagassutslipp

CO₂-utslipp fra drivstoff og oppvarming på byggeplassen skal reduseres. Det skal benyttes fossilfrie drivstoff innenfor byggeplassen og forbruk av drivstoff under anleggsperioden skal minimeres med konkrete tiltak. Biodrivstoff må oppfylle EUs bærekraftkriterier og ikke være basert på palmeolje eller biprodukter fra palmeoljeindustrien.

Totalentreprenøren skal angi konkrete tiltak i sitt tilbud, samt beskrive omfang av utslippsfri anleggsdrift som er planlagt gjennomført.

Totalentreprenør skal for øvrig ha egne prosedyrer for å minimere forbruk av drivstoff og strøm under anleggsperioden. Eksempelvis unødvendig tomgangskjøring på maskiner og aggregater, kartlegge hvilke maskiner som kan gå på fossilfritt drivstoff etc.

7.8 Støv

Totalentreprenøren skal unngå at det oppstår støvplager i utbyggingsprosjektets omgivelser, inkludert naboer (nærområdet). Trafikkstøv og støv fra arbeider (riving, graving, bygging, montering m.m.) skal reduseres til minimum. Gater, veier, sykkelstier og fortau skal ikke tilsåes. Når det oppdages at gater, veier, sykkelstier og fortau er tilsølt av rive-, bygg- eller

anleggsaktiviteter plikter Totalentreprenøren å rengjøre disse uten ugrunnet opphold og for egen regning. Totalentreprenøren skal gjennomføre nødvendige tiltak for å hindre støvvirvling fra anleggsarbeidet, f.eks. miljøvennlig støvbinding, vanning av riveobjekt, vask av biler og utstyr, faste dekker i kjørebane på byggeplassen m.m. Planlegging og gjennomføring må ivareta krav i bilag C7 Faren for nosokomiale aspergillusutbrudd pga rivearbeider.

Primært skal det benyttes vann for å binde støv, sekundært kan magnesiumklorid eller lignende benyttes. Alternative miljøvennlige stoffer kan tillates etter søknad til Byggherren.

Byggherren forbeholder seg retten til å utføre renhold og støvbinding for Totalentreprenørens regning.

7.9 Støy

Gjeldende krav og grenseverdier vedrørende støy i Miljøverndepartementets rundskriv T-1442 «Retningslinjer for behandling av støy i arealplanlegging» kap.4 gitt anbefalinger til støygrenser i bygg- og anleggsvirksomhet, Forurensningsloven og Forurensningsforskriften skal være oppfylt. Det skal særlig fokuseres på tiltak som reduserer støy som belaster sykehuset, sykehjem, andre nabo boliger og arbeidsplasser.

Grenseverdiene i T-1442 skal skjerpes med 5 dB på grunn av langvarige arbeider. Varigheten for hele byggefasen legges til grunn med tanke på støyulemper, ikke bare varigheten for rivefasen.

For bygninger der T-1442 ikke angir utendørs grenseverdier, gjelder krav til innendørs støynivå som angitt i T-1442. Arbeidsplasser vil være mest relevant. Disse skjerpes ikke for langvarige arbeider, men skal skjerpes 5 dB ved tydelige bore- og piggelyder. Grenseverdiene gjelder summen av støy og strukturlyd. Kravet om utendørs støynivå i forskriften gjelder uansett

Det skal søkes om dispensasjon fra retningslinjene om innendørs støynivå i støyfølsomme rom i sykehuset som ligger med fasade som vender mot bygg- og anleggsområdet i de periodene der det foregår spesielt støyende arbeid/prosesser.

Totalentreprenøren er ansvarlig for gjennomføring av risikovurdering, støymålinger, rapportering og tiltak knyttet til støy.

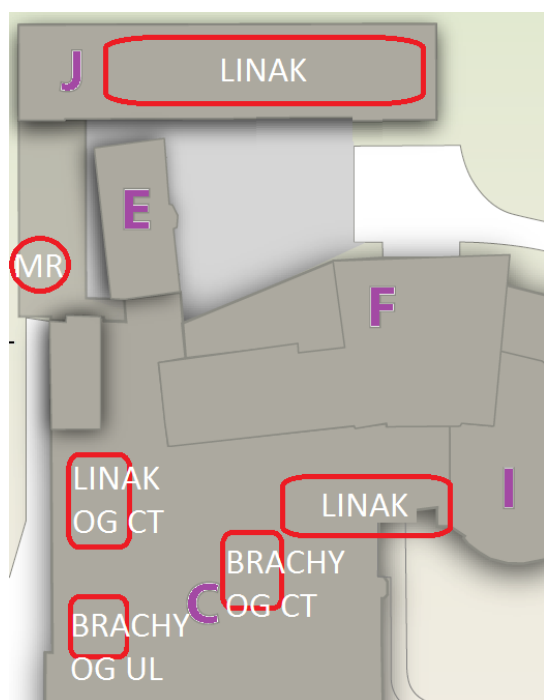
Totalentreprenøren skal i sin HMS plan beskrive hvordan arbeidsoperasjoner gjennomføres for å oppfylle gjeldende forskriftskrav.

7.10 Vibrasjon

Totalentreprenøren skal foreta nærmere beregninger av grenseverdier for bygningsskadelige vibrasjoner/rystelser for hvert bygg og hver kilde iht. NS 8141-2:2013 før arbeidene settes i gang. **Feil! Fant ikke referanseilden.** angir foreløpige beregnede grenseverdier for rystelser ved nærliggende bygninger.

Objekt	Rystelsesgrense (vertikal frekvensveid svingehastighet) (mm/s)	
	Virksomhet som skaper transiente vibrasjoner; peling og spunting med fallodd, dypkomprimering med fallodd, rivning og tunge støt mot grunnen, anleggstrafikk og tung trafikk på vei	Virksomhet som skaper raskt gjentatte impulser og kontinuerlige vibrasjoner; peling og spunting med vibrolodd, vibrokomprimering
Generelle arealer som teknisk og admin virksomhet	30	20
Spesielt følsomme bygninger som pasientrom, opphold og arbeidrom	12	8

Sykehus i drift inneholder MR, Linac'er, lab. utstyr m.m. Dette er spesialutstyr som i utgangspunktet ikke tåler rystelser. Samhandlingfasen skal avklare hvordan dette skal håndteres. Det må i utgangspunktet medtas 6 stk rystelsesmålere som flyttes rundt etter behov.

Figur 1 Utstyrskategori og plassering

7.11 Spunting og betongmeisling i grunnen

Spunting og betongmeisling er av hensyn til omgivelsene kun tillatt mellom 12:00-14:00 og 16:00-18:00. og følger samme krav som støyende virksomhet (ref. kap. 4.8). I perioder med spesielt støyende prosesser kan det søkes om dispensasjon.

Ethvert spunte- og betongmeislingsarbeid skal varsles minst 4 dager før oppstart til Byggherren.

7.12 Lys

Bruk av lys regnes som støy i perioder hvor omgivelsene ikke forventer aktiviteter på byggeplassen.

Utvendig lys i kraner, master og /eller montert på bygninger skal være slukket i tidsrom hvor det ikke pågår arbeid, unntatt sikkerhetslys, markeringslys o.l.

I vinterperioden tillates lys for å sikre trygg ferdsel i atkomster. Slike lys skal monteres og rettes slik at de ikke er til sjenanse for personer/bygninger utenfor byggeplassen.

8 Arbeidsvilkår på byggeplass

8.1 Arbeidsmiljø

Totalentreprenøren har ansvar for å legge til rette for et positivt og hyggelig arbeidsmiljø på byggeplassen. Dette skal gjennomføres bl.a. ved:

- tilrettelegging for og oppfordring til aktiv medvirkning i beslutningsprosesser
- gjennomføring av arbeidsmiljøundersøkelser for å tidlig avdekke arbeidsmiljøforhold som må eller bør korrigeres
- integrering mellom fast ansatte og innleide i alle ledd og funksjoner
- åpenhet og dialog om prosesser og beslutninger
- oppfølging og tilrettelegging ved sykefravær
- andre tiltak som stimulerer til økt arbeidslyst, tilstedeværelse, kvalitet og ytelse, f.eks. ryddige arbeidsområder, god arbeidsbelysning, vektlegging av byggbarhet ved valg av løsninger, ergonomi m.m.

8.2 Spise- og skifteforhold

Det er forbudt å spise på byggeplassen. Spising medfører et avfallsproblem og en avfallsfraksjon det ikke er lagt til rette for, samt en risiko for at utøy og skadedyr tar seg inn i byggene.

Det ikke tillatt å bringe engangsemballasje for mat og drikke inn i byggene. Dette innebærer at drikkebeget og lignende er forbudt, mens returflasker/-emballasje er tillatt.

Totalentreprenøren er ansvarlig for å legge til rette for innsamling av returemballasje.

Skifte av arbeidstøy skal foretas i tilrettelagte lokaler.

8.3 Toaletter

Totalentreprenøren er ansvarlig for å etablere nødvendig/tilstrekkelig antalltoaletter på byggeplassen. Toalettene skal ha tilfredsstillende tømmeordning.

I byggeperioden er det kun tillatt å benytte tilrettelagte toaletter.

8.4 Røyking

Det er ikke tillatt å røyke på byggeplassen.

8.5 Arbeidslys

Totalentreprenøren er ansvarlig for å sikre forsvarlig grunnbelysning i adkomst, gangsoner, rømningsveier og andre fellesområder som benyttes.

Arbeidslys skal tiltransporteres av den enkelte utførende entreprenør.

9 HMS møter og rapportering

9.1 HMS møter med (hoved)verneombud på byggeplass

Bygg-/anleggsledelsen (Totalentreprenøren) skal arrangere månedlige informasjonsmøter med møteplikt for (hoved)verneombudene fra Totalentreprenøren, KU og andre relevante kontraktspartnere.

Agenda på møtene skal minimum være:

- arbeidsuhell med personskade
- alle innrapporterte hendelser
- gjennomføring og oppfølging av vernerunder
- informasjon og allmannamøter
- verneombudenes vurdering av forholdene på byggeplassen.

Byggherren skal informeres om planlagte møte, og kunne delta som observatør.

9.2 Månedlig HMS-rapportering

Totalentreprenøren skal utarbeide månedlige HMS-rapporter til Byggherren. HMS-rapporten skal inneholde punkter som:

- Planlagte og gjennomførte HMS aktiviteter (vernerunder, HMS-inspeksjoner og beredskapsøvelser)

- Planlagte og gjennomførte HMS opplæring
- Status HMS-avvik og uønskede hendelser, skal utarbeides i statistikk for måned og akumulert total, en statistikk med grafer inndelt i kategorier/mulige årsaker/type avvik.
Statistikken skal vise en total og status inkludere tiltak, statistikken skal være lett leselig herunder også hvor mange som er lukket, åpen eller under behandling.
- Ulykker (personskader) og nestenulykker
- Status/oppdatering MOP, inkl. avvik og miljøoppnåelse
- Avfallsregnskap

9.3 Rapportering og behandling av uønskede hendelser

Totalentreprenøren skal ha dokumentert og iverksatt et system for varsling, rapportering, registrering, undersøkelse og oppfølging av uønskede hendelser som kan forekomme under produksjon av bygget. Uønskede hendelser skal granskes og tiltak iverksettes for å hindre gjentakelse av hendelsene.

Alle alvorlige ulykker, f.eks. ulykker som resulterer i alvorlig personskade/fraværsskade, brann, eksplosjon og større miljøutslipp, skal rapporteres til Byggherren umiddelbart. Andre uønskede hendelser meldes til Byggherren senest én arbeidsdag etter at hendelsen inntraff.

Byggherren skal kunne delta som observatører ved Totalentreprenørens granskning etter ulykker.

9.4 Varsling

Forhold som krever varsel fra Totalentreprenøren er bl.a.:

- aktiviteter som kan medføre ulempe for omgivelsene
- aktiviteter som medfører unormal høy risiko
- aktiviteter som medfører trafikale endringer
- hendelser med potensiell skade og ulykker.

Varsel om ulykker eller alvorlige hendelser kan gis til:

- varsling ihht varslingsplan
- Byggherre.

10 Miljøoppfølgingsplan (MOP)

Totalentreprenøren skal etablere en Miljøoppfølgingsprogrammet som skal være inndelt i ti innsatsområder. Struktur og metodikk er hentet fra BREEAM konseptet. Miljøoppfølgingsplanen fokuserer på følgende innsatsområder:

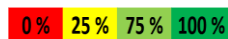
- Energibruk
- Materialer
- Helse og innemiljø

- Riving
- Avfall i byggefasen
- Avfall i driftsfasen
- Transport
- Arealbruk, økologi, naturmiljø og landskap
- Forurensning
- Vannforbruk
- Ulempeforbygging i byggefasen

Under hvert innsatsområde finnes et sett med krav som skal innfris av prosjektet. Hvert krav er gitt en eier. Eier av kravet kan være myndighetskrav gjennom lover og forskrifter, vedtak gjort av de 4 regionale helseforetakene gjennom Grønt sykehus (GS), eller krav gitt av Byggherren.

MOPen angir hvilket fagområde som har ansvar for at kravet blir implementert og dokumentert. I tillegg angir planen hva som skal produseres av rapporter og hva som skal være underlag for disse dokumentene.

Fargeskalaen som angir måloppnåelse benyttes aktivt gjennom hele prosjektperioden for å visualisere status.

Miljøoppfølgingsprogrammet skal inneholde egen kolonne for rapportering av fremdrift og egen kolonne for redegjørelse av avvik

Av MOPen skal det fremgå et klimagassregnskap for hele byggeprosjektet (materialbruk og energi i drift).

Materialmengder oppgis på tresifret nivå i henhold til NS 3451:2009 Bygningsdelstabell.

Se vedlegg 3 Eksempel på prosjekt MOP.

Krav til lønns- og arbeidsvilkår

For avtaler som omfattes av forskrift 8. februar 2008 nr. 112 om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter gjelder følgende:

1. Krav til leverandør og eventuelle underleverandører

- På områder som er dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale, skal leverandøren sørge for at ansatte¹ hos leverandøren og eventuelle underleverandører som direkte medvirker til å oppfylle denne kontrakten har lønns- og arbeidsvilkår i henhold til gjeldende forskrifter.
- På områder som ikke er dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale, skal leverandøren sørge for at de samme ansatte har lønns- og arbeidsvilkår i henhold til gjeldende landsomfattende tariffavtale² for den aktuelle bransje. Med lønns- og arbeidsvilkår menes bestemmelser om minste arbeidstid, lønn, herunder overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji, i den grad slike bestemmelser følger av tariffavtalen.
- Leverandøren skal ha samme forpliktelser avtalefestet i alle avtaler som omfatter ansatte hos underleverandører som direkte medvirker til å oppfylle denne kontrakten.

2. Administrative bestemmelser og sanksjoner

- Leverandøren skal innen én måned gjøre rede for hvordan virksomheten ivaretar kravene i 1 a) – c) i henhold til malen for egenrapportering³. Egenrapporteringen skal sendes til oppdragsgiver innen én måned etter kontrakten har startet, med mindre annet er avtalt. Egenrapportering kan kreves flere ganger i løpet av kontraktsperioden.
- Leverandøren skal på forespørsel og innen tidsfristen satt av oppdragsgiver kunne dokumentere⁴ at kravene til lønns- og arbeidsvilkår blir overholdt i egen virksomhet og hos eventuelle underleverandører. Dokumentasjonen⁵ kontrolleres av oppdragsgiver eller eksternt kontrollør engasjert av oppdragsgiver. Dokumentasjonen kan inkludere, men er ikke begrenset til, komplett liste med

¹ Her inkluderer begrepet ansatte også innleide og utsendte arbeidstakere.

² Tariffavtaler inngått mellom hovedsammenslutningene, fagforbundene og arbeidsgiverforeningene i norsk arbeidsliv, og som ikke er geografisk avgrenset eller avgrenset til enkeltvirksomheter, vil i utgangspunktet være landsomfattende.

³ Difi har utviklet en mal for egenrapportering, se <http://anskaffelser.no/sosial-dumping/dokumenter/egenrapportering-av-lonns-og-arbeidsvilkaar>.

⁴ Leverandøren skal på forespørsel sende dokumentasjonen vederlagsfritt til oppdragsgiver, enten per post eller elektronisk, på en måte og med en sikkerhet som er egnet for de sensitive personopplysningene den inneholder. Det er leverandøren som har ansvaret for at opplysningene blir håndtert forsvarlig ved forsendelsen.

⁵ Dokumentasjonen må være i en slik form og på et slikt språk som gjør den egnet til at oppdragsgiver kan forsikre seg om at kravene til lønns- og arbeidsvilkår er oppfylt. Det er leverandøren som har ansvaret for at en eventuell oversettelse er korrekt.

Versjon 2, oppdatert 16.09.15

navn på egne og eventuelle underleverandørers ansatte som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten, oversikt over allmenngjorte og/eller landsomfattende tariffavtaler som legges til grunn for de samme ansatte, innsyn i leverandørens avtalte lønns- og arbeidsvilkår med eventuelle underleverandører, timelister, arbeidsavtaler, lønnslipper og avtaler om kost og losji.

- c) Oppdragsgiver, samt eksterne kontrollører engasjert av oppdragsgiver, har rett til å foreta annonserte og uannonserte stedlige kontroller hos leverandøren, eventuelle underleverandører og ved lokasjonen hvor tjenesten utføres. En stedlig kontroll vil kunne inkludere innsyn i lønns- og personalsystemer.
- d) Oppdragsgiver og eventuell ekstern kontrollør som mottar opplysningene, har taushetsplikt om opplysningene⁶.
- e) Hvis leverandør eller underleverandør får pålegg fra Arbeidstilsynet som gjelder lønns- og/eller arbeidsvilkår, skal leverandøren uten opphold informere oppdragsgiver ved kopi av pålegget. Hvis leverandøren eller underleverandøren ikke utbedrer forholdene i pålegget innen Arbeidstilsynets frister, vil dette bli ansett som mislighold av kontrakten, som vil medføre plikt til å betale dagbøter⁷ inntil forholdet er rettet. Dagboten påløper automatisk.
- f) Hvis brudd på punkt 1 a)-c) oppdages av oppdragsgiver eller av tredjepart engasjert av oppdragsgiver, skal leverandøren rette forholdet innen den frist oppdragsgiver fastsetter. Der leverandøren selv oppdager slikt brudd gjennom internkontroll eller egen oppfølging av underleverandører, skal leverandøren uten opphold opplyse oppdragsgiver om forholdene og utbedre forholdene innen frist fastsatt av oppdragsgiver. Oppdragsgiver kan kreve at leverandøren skal utarbeide en plan for forbedringer som skal godkjennes av oppdragsgiver. Hvis forholdene ikke utbedres innen fastsatt frist, vil dette bli ansett som mislighold av kontrakten som vil medføre plikt til å betale dagbøter inntil forholdet er rettet. Dagboten påløper automatisk. Ved alvorlige brudd som medfører fare for ansattes liv og helse, ved gjentatte brudd eller ved avtalt maksimal periode med dagbøter, anses det som vesentlig mislighold som gir oppdragsgiver rett til å heve kontrakten.

⁶ Taushetsplikten gjelder ikke overfor Arbeidstilsynet eller Petroleumstilsynet, ei heller overfor ansatte eller interne eller eksterne rådgivere som er nødvendige for å få språklig, økonomisk, juridisk eller annen faglig bistand. Taushetsplikten gjelder også for rådgiverne.

⁷ Hvis ikke annet er avtalt, skal dagboten tilsvare avtalt maksimal dagbot. Hvis ikke slik dagbot følger av kontrakten, må dette avtales.

	Miljømål - energibruk	Krav - energibruk	Eier av krav	Tiltak/dokumentasjon	Ansvar pro	Rapportering	Måloppnåelse
							0 % 25 % 75 % 100 %
1	Redusere netto energibruk. Redusert klimagassutslipp i driftsfasen	Sykehuset skal oppnå passivhusnivå i henhold til NS3701. Enkeltkrav kan avvikes hvis total varmetapsramme opprettholdes	GS	Energiberegninger ihh NS3031 som beskriver U-verdier, kuldebroer, infiltrasjon, SFP, virkningsgrader ...	RiEN	Energirapport	
2	Redusere behovet for levert energi	Sykehuset skal oppnå energikarakter A i henhold til energimerkeforskriften	GS	Notat med prosjekterte størrelser	RiEN	Energirapport	
3	Redusere klimagassutslipp i driftsfasen	Sykehuset skal minimum oppnå lysegrønt energimerke i henhold til energimerkeforskriften	GS	Notat/dokumentasjon som viser at leveransene er i samsvar med prosjekterte størrelser	RiEN/RiV	Energirapport	
4	Redusere behovet for levert energi. Redusere klimagassutslipp i driftsfasen	Grunnlast skal dekkes av varmepumpe med grunnvarme som energikilde (ekstern leverandør)	BH	Notat med dimensjonerende verdier	RiV	Energirapport	Egen entreprise
5	Redusere klimagassutslipp fra spisslast.	Spisslast skal dekkes av fjernvarme (biobrenselanlegg)	BH	Notat med dimensjonerende verdier.	RiV	Energirapport	Egen entreprise
6	Redusere klimagassutslipp i driftsfasen	Klimagassbelastning fra energibruk i drift skal dokumenteres som referanse for senere prosjekter i sykehusbygg.	GS	Klimagassregnskap utarbeides i henhold til prosedyre og beregningsmetode fra SB	RiM	Rapport klimagass- regnskap	

7	Redusere behovet for levert energi. Redusere klimagassutslipp i driftsfasen	Det skal etableres automatisk energioppfølgingssystem (EOS) med energimålere som dekker oppvarming av varmtvann, romoppvarming, ventilasjonsoppvarming, varmeleveranse varmepumpe, forbruk fjernvarme, forbruk oljekjel, , elforbruk varmepumpe, elforbruk ventilasjon, totalforbruk el. (må sees opp mot eksisterende systemer)	GS	Notat med prosjekterte størrelser og toleranser	RiE, RiV	Totalentreprise- beskrivelse	
8	Redusere energiforbruk i driftsfase. Redusere klimagassutslipp	Overskuddsvarme fra energikrevende utstyr skal om mulig gjenvinnes/utnyttes i energiproduksjonen	BH	Muligheter utredes og besluttet av Byggherren	RiV, RiEN	Energirapport	
	Miljømål - materialer	Krav - materialer	Eier av krav	Tiltak/dokumentasjon	Ansvar pro	Rapportering	Måloppnåelse 0 % 25 % 75 % 100 %
1	Det skal velges materialer med lavt klimagassutslipp og lang levetid (det fokuseres på hovedkomponentene i klimaskjerm samt grunn og fundament)	Via materialvalg og bevist prosjektering, vise reduksjon klimagassutslipp fra tidlig detaljprosjekt til As-built. Det skal leveres klimagassregnskap for hele byggeprosjektet (materialbruk)	GS	Klimagassregnskap utarbeides i henhold til prosedyre og beregningsmetode fra SB Det utarbeides materialliste og det velges konstruksjonstype og utforming av bygning som bidra til å nå målet.	RIM	Funksjonsprogram, Klimagass- regnskap , Notat om klimagass	

2	Via materialvalg og bevist prosjektering, vise reduksjon klimagassutslipp fra forprosjekt til As-built	Det skal foreligge miljødeklarasjon (EPD) fra leverandør på de 10 mest anvendte materialene (materialer som bidrar vesentlig i klimagassregnskapet). 2-3 sammenliknbare produkt innenfor hver materialekategori legges til grunne for endelig valg.	GS	Notat med dokumentasjon på EPD og vurdere alternativer	Innkjøp	Entreprenør / Totalentreprisebeskrivelse	
3	Via materialvalg og bevist prosjektering, vise reduksjon klimagassutslipp fra forprosjekt til As-built	Det skal fokuseres på konstruksjoner og løsninger som reduserer materialmengdene	BH	Det utarbeides materialliste og det velges konstruksjonstype og utforming av bygning som bidra til å nå målet.	Ark, RiB, RIM		
4	Redusere VOC utslipp og etablere godt inneklima	Det skal velges lavemitterende overflatematerialer som tilfredsstiller miljøklasse M1 (NS-EN 15251 tillegg C)	GS	Leverandørdokumentasjon kontrolleres i forhold til kravet.	Ark	Entreprenør / Totalentreprisebeskrivelse	
5	Sikre utforming som er enkel å rengjøre og vedlikeholde.	Det skal velges overflatematerialer som ivaretar estetiske, akustiske og hygieniske krav	BH		Ark	Totalentreprisebeskrivelse	
6	Dokumentere fravær av stoffer på kandidatlista og prioritetslista for alle relevante byggeprodukter	Det er ikke tillatt å bruke materialer som inneholder stoffer fra prioritetslisten og kandidatlisten.	GS	Leverandørdokumentasjon kontrolleres i forhold til kravet	innkjøp	Totalentreprisebeskrivelse	

7	Dokumentere fravær av tropisk trevirke for alle relevant byggeprodukter	Det er ikke tillatt å bruke tropisk trevirke	GS	Det utarbeides materialliste	Ark	Totalentreprisebeskrivelse	
8	Det skal gjennomføres levetidsbetraktninger for relevante bygningselementer	Det skal benyttes robuste materialer og løsninger mot fremtidige klimapåkjenninger. Sårbare områder identifiseres og tiltak beskrives for å sikre hensiktsmessig nivå for vedlikehold. 3. parts kontroll av særlige detaljer (finner ikke dette dokumentet). I transportkorridor og utsatte hjørner skal det planlegges tiltak som sikrer kostnadseffektivt vedlikehold.	BH	Beskrivelse i totalentreprisen	Ark	Totalentreprisebeskrivelse	
9	Velge materialer med best mulig miljøegenskaper	Gjennomføring av substitusjonsvurderinger.	GS	Entreprenør skal bruke ProductXchange eller tilsvarende database. Lovkrav (substitusjonsplikt)	RIM	Entreprenør / Totalentreprisebeskrivelse	
	Miljømål - helse og innemiljø	Krav - helse og innemiljø	Eier av krav	Tiltak/dokumentasjon	Ansvar pro	Rapportering	Måloppnåelse 0 % 25 % 75 % 100 %
1	Sikre god innendørs luftkvalitet	Luftkvalitet skal sikres gjennom materialvalg og tilstrekkelig ventilasjon. Dimensjonere avtrekk i hht TEK 10 med hensyn til lysemitterende materialer.	TEK10/17	Innarbeides i notat som beskriver strategi for ventilasjon	Ark, RiV	Totalentreprisebeskrivelse	

2	Sikre tilfredsstillende termisk miljø	I rom for varig opphold skal termisk inneklima tilfredsstillende kategori II, NS-EN 15251, Tillegg A (PPD < 10 %)	GS	Notat med temperaturberegner på utvalgte rom	RiV	Notat inneklimasimuleringer	
3	Sikre tilfredsstillende akustisk miljø	Lyd- og vibrasjonsforhold i det ferdige byggverket skal minimum tilfredsstillende lydklasse C, NS8175	TEK10/17	Innarbeides i notat som beskriver strategi for akustikk	RIAku	Notat akustikk	
4	Sikre tilfredsstillende tilgang på dagslys	Rom for varig opphold skal minimum ha en gjennomsnittlig dagslysfaktor på 2%	TEK10/17	Notat dagslysberegninger på utvalgte rom	ARK	Notat om glass og fasader	
5	Sikre godt inneklima	Det skal etableres prosedyrer for rent, tørt bygg. 501.107 "Ren, tørr og ryddig byggeprosess "	GS	Prosjektet planlegges og utføres iht Byggforsk 501.107 "Ren, tørr og ryddig byggeprosess "	RIM	Entreprenør / Totalentreprisebeskrivelse	
6	Pasienter og ansatte skal sikres mot spredning av kjemiske, biologiske og radioaktive faktorer	Forholdene rundt spredning av kjemiske, biologiske og radioaktive faktorer skal ivaretas i prosjekteringen (gjelder spredning internt i bygningsmassen og spredning fra avkastluft)	SB	Det utarbeides notat og tegning som redegjør for forholdet.	RIV	Notat inneklima	
	Miljømål - avfall i byggefasen	Krav - avfall i byggefasen	Eier av krav	Tiltak/dokumentasjon	Ansvar pro	Rapportering	Måloppnåelse 0 % 25 % 75 % 100 %
1	Tilrettelegge for høy grad av kildesortering	Det skal foreligge avfallsplan som gjør rede for planlagt håndtering av avfall fordelt på ulike avfallstyper og mengder	TEK10/17	Notat/regnskap	RIM	Notat avfallsplan	

2	Tilrettelegge for høy grad av kildesortering	Det skal utarbeides sluttrapport med oversikt over avfallstyper og mengder	TEK10/17	Notat/regnskap	RIM	Entreprenør / Totalentreprisebeskrivelse	
3	Øke gjenbruk, redusere avfall	Min. 80 % (i vekt) av alt byggavfall skal kildesorteres for gjenbruk/gjenvinning.	GS	Alt avfall skal veies. Månedssrapport fra entreprenør.	RIM	Entreprenør / Totalentreprisebeskrivelse	
4	Identifiser avfallgrupper og stille krav til utsortering av disse.	Sortering på fraksjoner skal vurderes opp mot lokalt mottaksapparat	GS	Sluttrapport avfallsregnskap	RIM	Entreprenør / Totalentreprisebeskrivelse	
5	Sikre at miljøskadelig avfall ikke spres til naturen	Ved riving skal min. 95 vekt % av alt avfall kunne gjenbrukes/gjenvinnes	TEK 10	Miljøsanringsbeskrivelse	RIM		
	Miljømål - avfall i driftsfasen	Krav - avfall i driftsfasen	Eier av krav	Tiltak/dokumentasjon	Ansvar pro	Rapportering	Måloppnåelse
1	Papp/papir, plast, glass og metall skal kunne kildesorteres under driften	Det skal avsettes arealer og etableres system for kildesortering Tekniske løsninger for avfallhåndtering skal vurderes opp mot eksisterende løsninger (system og plassering - for eksempel søppelsug, komprimator)	GS/SB	Plantegning som viser arealer og logistikk	RIM	Entreprenør / Totalentreprisebeskrivelse	
	Miljømål - transport	Krav - transport	Eier av krav	Tiltak/dokumentasjon	Ansvar pro	Rapportering	Måloppnåelse
							0 % 25 % 75 % 100 %

1	Reduserte klimagassutslipp	Det skal etableres låsbar sykkelparkering med garderobeforhold og tørkemuligheter	GS	Funksjonsbeskrivelse og landskapsplan	LARK/ARK	Landskapsplan og konstruksjonstegninger	
2	Reduserte klimagassutslipp	Det skal etableres ladestasjoner til 3 % av bilparkeringskapasiteten	BH	Funksjonsbeskrivelse og landskapsplan	LARK	Landskapsplan	
3	Reduserte klimagassutslipp	Det monteres skjerm med sanntidsinformasjon om offentlig transport	BH	Funksjonsbeskrivelse	ARK	Konstruksjonstegninger	
4	Reduserte klimagassutslipp	Det skal fokuseres på fremkommelighet og sikkerhet for myke og harde trafikanter	TEK10/17	Funksjonsbeskrivelse og landskapsplan	Ark, Lark	Landskapsplan	
	Miljømål arealbruk og økologi, naturmiljø og landskap	Krav - arealbruk og økologi, naturmiljø og landskap (krav)	Eier av krav	Tiltak/dokumentasjon	Ansvar pro	Rapportering	Måloppnåelse
1	Unngå unødvendig skade på vegetasjon	Lokalt biologisk mangfold skal ivaretas under byggefasen	GS	Vil inngå i miljørisikoanalyse, evt avbøtende tiltak overføres til funksjonsbeskrivelse	RIM	Entreprenør / Totalentreprisebeskrivelse Landskapsplan	
2	Sjekke for kulturminner. Ved funn innarbeides de i landskapsplan.	Lokale kulturminner skal ivaretas	GS	Vil inngå i miljørisikoanalyse, evt avbøtende tiltak overføres til funksjonsbeskrivelse	RIM	Entreprenør / Totalentreprisebeskrivelse Landskapsplan	
3	Unngå planting av høy allergene planter i landskapet	Ved nyplanting skal plantenes allergiegenskaper vurderes. Lavallergene planter skal velges.	BH	Krav vedrørende dette avklares ytterligere med SB og beskrives i funksjonsbeskrivelse	Lark	Landskapsplan	

4	Prosjekteres stedegne planter	Planter skal tilpasses lokalt klima	GS	Funksjonsbeskrivelse og landskapsplan		Landskapsplan	
	Miljømål forurensning	Krav - forurensning	Eier av krav	Tiltak/dokumentasjon	Ansvar pro	Rapportering	Måloppnåelse 0 % 25 % 75 % 100 %
1	Unngå spredning av forurensede masser	Det skal undersøkes om byggegrunnen inneholder grunnforurensninger	TEK10/17	Notat som beskriver forholdet	RIM	Notat RIM	
2	Unngå spredning av forurensinger	Grunnvann, jord og sjø skal sikres mot utslipp fra anleggsmaskiner. Det skal utarbeides prosedyre for drivstoffpåfylling. Absorbenter skal være tilgjengelig på byggeplass.	Forurensningsloven	Prosedyre for drivstoffpåfylling	Entreprenør	Entreprenør / Totalentreprisebeskrivelse	
3	Radonsperre må vurderes/prosjekteres og inngå i anbudsgrunnlag.	Bygninger skal sikres mot radongass fra grunnen	TEK17	Notat bygningsfysikk - radon		Notat bygningsfysikk - radon	
	Miljømål vann	Krav - vann	Eier av krav	Tiltak/dokumentasjon	Ansvar pro	Rapportering	Måloppnåelse 0 % 25 % 75 % 100 %
1	Redusere vannforbruk	Vannforbruk skal minimaliseres ved bruk av toalett med spylekontroll (6/3 l)	BH	Funksjonsbeskrivelse	RiV	Entreprenør / Totalentreprisebeskrivelse	
2	Redusere vannforbruk	Det skal installeres vannmåler som kan fjernavleses	BH	Funksjonsbeskrivelse	RiV, RiE	Entreprenør / Totalentreprisebeskrivelse	
3	Reduksjon av vann til avløpsnett	Det skal vurderes om det er nødvendig å etablere fordrøyningsystem for å håndtere overflatevann	BH	Funksjonsbeskrivelse	VA, LARK	Landskapsplan	

	Forebygging av ulemper fra byggefase	Krav - ulempesforbygging	Eier av krav	Tiltak/dokumentasjon	Ansvar pro	Rapportering	Måloppnåelse
							0 % 25 % 75 % 100 %
1	Forebygge støvproblemer i byggeperioden	Det skal for utbyggingsperioden etableres prosedyrer som minimalisere støy i forhold til omgivelsene. Det skal gjennomføres ROS-ulempesvurderinger i samarbeid med berørte parter. Det skal utarbeides støyprognose for anleggsdriften. Støyende virksomhet skal varsles. Anbefalte støygrenser i henhold til T1442 for dag, natt og kveld skal følges - ved overskridelse skal det gjennomføres kompenserende tiltak (ref kap.4 og 9)	MD T-1442	ROS-analyse Støyprognoser	RIAku/ RIM	Entreprenør / Totalentreprisebeskrivelse	
2	Forebygge støvproblemer i byggeperioden	Det skal i utbyggingsperioden iverksettes tiltak som minimerer støvplager i forhold til omgivelsene. Det skal gjennomføres ROS-ulempesvurderinger i samarbeid med berørte parter. Om nødvendig skal det iverksettes støvreduserende tiltak	BH	ROS-analyse Bilag C7 Faren for nosokomiale aspergillusutbrudd pga rivearbeider	RIM	Entreprenør / Totalentreprisebeskrivelse	

3	Pasienter og ansatte skal føle at det er sikkert å oppholde seg i eksisterende bygninger	Pasienter, bygg og utstyr skal sikres mot skadelig vibrasjoner. Sårbart utstyr (slik som MR) skal identifiseres som del av ROS-arbeidet, og vibrasjonsmålere skal utplasseres	BH	Notat som beskriver krav til utførelsen. ROS-analyse	RIAku/ RIM	Notat akustikk	
4	Redusere lysforurensning	Utvendig lys på kraner, master og bygninger skal være slukket når det ikke foregår virksomhet på byggeplassen	BH	Prosedyre fra ENT	Entreprenør	Entreprenør / Totalentreprisebeskrivelse	

	Fare under byggefasen	Krav - ulempeforbygging	Eier av krav	Tiltak/dokumentasjon	Ansvar pro	Rapportering	Måloppnåelse 0 % 25 % 75 % 100 %
1	Forebygge nedfall under byggeperioden	Det skal for utbyggingsperioden etableres prosedyrer som minimalisere fare for nedfall av tungt avfall som kan sprette ut på trafikkert vei, i forbindelse med rivning. Det skal gjennomføres ROS- ulempevurderinger i samarbeid med berørte parter.	BH	ROS-analyse Spesifikt tiltak: Sprutområde sikres med duk hegnende fra kran (bildet viser fjellsikringsduk festet til H-bjelke som igjen er festet i kran).	Entreprenør	Entreprenør / Totalentreprisebeskrivelse	

Mal Fullmakt til å innhente opplysninger

[Firmanavn på leverandør/underleverandør] (org. nr. [org nr]) (mailadresse [mailadresse])

gir herved

Sykehusbygg HF organisasjonsnummer [814 630 722] og evt

<hovedentreprenør> org nr [org nr]

fullmakt til et ubegrenset antall ganger i den periode fullmakten gjelder for, å innhente opplysninger om

1. våre skatte- og avgiftsmessige forhold, begrenset til opplysninger som fremgår av skjemaet «Informasjon om skatte- og avgiftsforhold» (se vedlegg) og skjema for attest om restanser på skatt/avgift mv - RF-1244, (skatteattesten);
2. innrapporteringer på RF-1199 (både Del 1 og Del 2) til Sentralskattekontoret for Utenlandssaker vedrørende oppdraget; og
3. hvilke arbeidstakere som det er innrapportert lønn på i a-meldingen;

Fullmakten gjelder alle opplysninger som er taushetsbelagte etter forvaltningsloven § 13, skatteforvaltningsloven § 3-1, skattebetalingsloven § 3-2, a-opplysningsloven § 7 og folkeregisterloven § 9-1. For det tilfelle at ovennevnte bestemmelser i fullmaktens gyldighetsperiode erstattes av ny/nye bestemmelser, skal fullmakten også gjelde alle opplysninger som er taushetsbelagte etter den/de nye bestemmelser.

Den som blir gjort kjent med nevnte taushetsbelagte opplysninger, har selv plikt til å bevare taushet om disse opplysningene. Opplysninger som **Sykehusbygg HF** og **<hovedentreprenør>** har innhentet om underentreprenører kan likevel meddeles virksomheten over i kontraktskjeden. Opplysninger som **Sykehusbygg HF** har hentet inn kan også meddeles den virksomhet som er formell byggherre, **dvs et Helseforetak eller Regionalt Helseforetak**. Overtredelse av taushetsplikten kan medføre straff etter straffeloven (2005) § 209.

Fullmakten gjelder **4 år** fra dato for undertegning.

Det samtykkes i at **Sykehusbygg HF** kan sende forespørsel om informasjon etter denne fullmakt (inkludert fullmakten med vedlegg) samt annen relevant informasjon i e-post til den som skal fremskaffe informasjonen. Videre samtykkes det i at den som skal fremskaffe informasjonen kan sende denne i kryptert e-post til Sykehusbygg HF. Som kryptert e-post regnes også e-post som ikke selv er kryptert, men hvor den sensitive informasjonen fremgår av kryptert vedlegg til e-posten.

Som vedlegg til denne fullmakt følger fargekopi av pass, bankkort, førerkort eller nasjonalt ID-kort (sistnevnte for statsborgere innen EU/EØS/EFTA) for den som signerer fullmakten (Legitimasjonen og kopien må tydelig vise bilde, navn, fødselsdato og signatur).

Det bekreftes at denne fullmakten innebærer et frivillig, uttrykkelig og informert samtykke til opphevelse av taushetsplikten.

[Sted], den [dato]

[Firmanavn på
leverandør/underleverandør]

Signatur

Navn på den/de som undertegner.
Vedkommende må ha signatur eller
prokura og denne må fremgå av
Foretaksregisteret/Enhetsregisteret.]

INFORMASJON OM SKATTE- OG AVGIFTSFORHOLD (Utvidet skatteattest)

Navn:	Org. nr:
Adresse:	
Postnr:	Poststed:

Opplysninger om den forespurte virksomheten:

Foretakets navn:	
Adresse:	
Postnr:	Poststed:
Org. nr:	Selskapsform:
Innehaver:	
Styreleder:	
Daglig leder:	
Antall ansatte innmeldt i Aa-registeret:	
Hovednæring:	

Registrert i følgende registre:

Register	Ja/Nei	Reg.dato
Enhetsregisteret		
Foretaksregisteret		
MVA-registeret		

Leverte omsetningsoppgaver merverdiavgift. Tre siste terminer – beløp:

Termin			
Samlet omsetning innlevert oppgave			
Samlet omsetning skjønnsberegnet oppgave			
Utgående merverdiavgift, høy sats			
Utgående merverdiavgift skjønnsberegnet oppgave			
Inngående avgift			
Inngående avgift skjønnsberegnet oppgave			

Levert A-melding siste seks måneder – grunnlag arbeidsgiveravgift:

Terminangivelse			
Sum grunnlag arbeidsgiveravgift			

Forfalt, ikke betalt:

Skatt, forskuddsplikt	
Skatt, etterskuddsplikt	
Skattetrekk pr dags dato	
Arbeidsgiveravgift pr dags dato	
Merverdiavgift pr dags dato	

Sentralskattekontoret for utenlandssaker:

Antall registrerte arbeidsforhold siste 6 mnd	
Antall registrerte aktive arbeidstakere pr dato	
Antall registrerte oppdrag som oppdragsgiver siste 6 mnd	

Ovenstående opplysninger attesteres:

Myndighet	Dato	Underskrift